

BUSİAD

Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneđi

BUSİAD YDK BİLDİRİSİ

19 Aralık 2018

DÜNYA EKONOMİSİ

2017 yılında gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde gözlenen olumlu büyüme performansı, 2018 yılının ilk yarısı itibariyle küresel ekonominin senkronize bir büyüme süreci içinde olduğu yönünde değerlendirmelere yol açmıştı. Bununla birlikte 2018 yılının ikinci yarısının başından itibaren sıkılaştıran küresel finansal koşullar ve artan korumacılık eğilimlerine bağlı olarak oluşan riskler, senkronize büyüme sürecinin ivme kaybettiği bir görünümün oluşmasını beraberinde getirmiştir. Küresel ekonominin 2018 yılı boyunca gündemini meşgul eden iki temel konu, yıl boyunca süren ticaret savaşı endişeleri ve artan korumacılık eğilimleri ve gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarına ilişkin normalleşme sürecine bağlı olarak sıkılaştıran küresel finansal koşulların Mayıs 2018'den itibaren gelişmekte olan ülke ekonomilerinde tetiklediği sermaye çıkışlarıydı.

Yılın ilk yarısında gözlenen küresel senkronize büyüme süreci, başta FED olmak üzere gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarındaki sıkılaştırma seyrinin güçlenerek süreceği yönünde beklentileri güçlendirmiştir. Bununla birlikte, küresel büyümede gözlenen yavaşlama eğilimi, yılsonuna doğru para politikaları için yılın ilk yarısına göre beklenenden daha yavaş bir sıkılaştırma sürecinin olabileceği yönünde tahminleri gündeme getirmiştir. Mayıs ayından itibaren gelişmekte olan ülke piyasalarında hızlanan volatilité ve artan riskler, söz konusu ülkelerin para politikaları üzerinde sıkılaştırma baskılarını artırmıştır. Nitekim Arjantin ve Türkiye dâhil pek çok gelişmekte olan ülkenin faiz artışlarına yöneldiği görülmüştür. 2018 yılı, gevşek olan küresel finansal koşullardan daha sıkı bir ortama geçiş sürecinin gelişmekte olan ülke ekonomilerinde neden olabileceği sorunları açık bir biçimde sergilemiştir. Her ne kadar küresel para politikalarındaki normalleşme sürecinin daha yavaş bir tempoda sürebileceği tahmin edilse de, önümüzdeki dönemde temel eğilim, küresel finansal koşulların söz konusu ülkelerin lehine gelişmeyeceği yönündedir.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Genel makroekonomik çerçeve itibariyle 2018 yılı; büyümenin durgunluğa doğru ciddi ivme kaybına uğradığı, enflasyonun diğer yükselen piyasa ekonomilerine nazaran oldukça yüksek olduğu ve cari fazla veren bir görünüm ile sonlanmaktadır.

Büyüme ve İstihdam

Türkiye ekonomisi, 2018 yılının üçüncü çeyreğinde %1,6 düzeyinde bir büyüme performansı sergilemiştir. Yılın ilk iki çeyreğindeki büyüme ise sırasıyla %7,2 ve %5,3 olmuştur. Bu çerçevede 2018 yılsonu büyümesinin %3'ün altında gerçekleşmesi beklenmektedir. Eylül 2018 itibariyle Türkiye genelinde işsizlik oranı ise %11,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Enflasyon ve Para Politikası:

Kasım 2018 itibariyle tüketici fiyatlarının %1,44 düzeyinde düştüğü ve yıllık enflasyon oranının %21,62 düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür. TCMB'nin Ekim 2018 enflasyon raporunda yılsonu için yapılan %23,5 düzeyindeki TÜFE tahmininin % 5 olan 2018 yılı hedefinin oldukça üzerinde kalacağı anlaşılmaktadır. TCMB, Ağustos ayında TL'de gözlenen değer kaybı karşısında Eylül ayı PPK toplantısında bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını 625 baz puan artışla %17,75 düzeyinden % 24 düzeyine yükseltmiştir.

Bütçe ve Maliye Politikası:

2018 yılı Ekim ayında geçen yılın aynı ayına göre; bütçe harcamaları %23,3 oranında artarken, bütçe gelirleri %19,5 yükselmiştir. Böylece, Merkezi Yönetim bütçe açığı Ekim ayında yıllık olarak %60,8 oranında genişleyerek 5,4 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret ve Cari Denge:

TİM'in Kasım 2018 dönemine ait açıkladığı verilere göre, ihracatın geçen yılın aynı ayına göre %9,5 artışla 15,5 milyar dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye'nin son 12 aylık ihracatı ise 168,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Cari işlemler hesabı, Ekim 2018 itibariyle 2,8 milyar dolar ile Ağustos ve Eylül'ün ardından üst üste üçüncü ayda da fazla vermiştir. Büyüme performansında gözlenen ciddi ivme kaybı ve turizm gelirlerinde gözlenen güçlü toparlanma ile cari fazlanın süreceği öngörülmektedir.

2019 YILINA İLİŞKİN ÖNGÖRÜLER

Mevcut haliyle Türkiye ekonomisi, büyümenin potansiyelin altına doğru yöneldiği, enflasyonun yüksek olduğu ve cari fazla veren bir konjoktüre sahiptir. Büyümenin dengelenmesi ve enflasyonun düşüş eğilimine girmesi amacıyla Yeni Ekonomi Programı ve ardından alınan politika önlemlerinin 2019 yılının ortalarından itibaren makroekonomik performansa olumlu yansımaları beklenmektedir. Bununla birlikte, küresel finansal dalgalanmalar ile ülke içi makroekonomik koşullar ve reel sektörün mevcut görünümü arasındaki karşılıklı etkileşimlerin önceki dönemlerden daha farklı büyüme ve enflasyon dinamikleri ortaya koyabileceği üzerinde durmak gerekmektedir. Bu nedenle, politika tercihlerinin ihracatın büyümenin sürükleyicisi olarak öncelik kazanması ve enflasyonun kalıcı olarak düşürülmesi yönünde yapılması beklenmektedir. Öte yandan önümüzdeki dönemde de Türkiye'ye yönelik risk algılamasını etkileyen politik hususların ve Türkiye'nin yakın coğrafyasındaki jeo-politik gelişmelerin önemini koruyacağı anlaşılmaktadır. Yukarıda ortaya konulan çerçeve dâhilinde, Türkiye ekonomisinin temel makroekonomik büyüklüklerine ilişkin 2019 tahminleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

%	2017	2018*	2019**
Büyüme	7,4	1,6	1-1,5
Enflasyon	11,92	21,62	16-17
İşsizlik	10,9	11,4	13-14
Cari denge	-5,5	-3,5-3,8	-2,5-3

*Son veri

**Tahmin

BEKLENTİLER

Zorlu bir yılı geride bırakıyoruz. Özellikle yaz ayları ortasında yaşanan döviz dalgalanmalarıyla geleceğini daha önce öngördüğümüz ekonomik kriz, sorunlarını 2019'a da taşıyor.

Bizler iş dünyası olarak, alınması gereken önlemleri üretimin içindeki güçler olarak söylemeye devam edeceğiz. Yaşadığımız sıkıntıların kısa sürede sonlanması çok da olası görülüyor. Bu durum tespiti elbette ki bir karamsarlık ifadesi değildir. Durumun gerçekçi tespiti, ona karşı alınacak tedbirlerin de aynı ölçekte olmasını sağlayacaktır.

İş dünyası olarak 2019'da enflasyonun yüzde 20'lerin biraz altında seyrettiği sermaye gücü yüksek olmayan şirketlerin borçlarını döndürmekte sorunlar yaşayacağı, işsizliğin bir miktar daha artacağı bir yıl olacağını öngörerek tedbirlerimizi kendi şirketlerimiz özelinde alıyoruz. Ancak, karar alıcılar nezdinde de beklentilerimizi ifade etmek istiyoruz:

1. Büyümenin bu kadar dalgalı olmasını istemiyoruz. Sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme önümüzü görmemizi sağlamakta yol gösterici olacaktır.
2. Cari açık değil cari fazla verecek politikaların üretilmesini istiyoruz.
3. Yasaların üstünlüğünün her alanda hakimiyet kurması gerekliliğine inanıyoruz.
4. Düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması ile yetenekli insanlarımızın başka ekosistemlerde hayat arayışının da önüne geçileceğine inanıyoruz.
5. Sistemsel yaklaşımların önemli olduğunu ifade ediyoruz. İktidarların, sanayinin ve üretimin artmasında yol gösterici ve yol açıcı olmasını istiyoruz. Dünya ile rekabet için iş dünyasının teknolojiye karşı ilgi ve isteğinin artırılması amacıyla sektör ve şirketlerin proje bazlı desteklenmelerinin gereğine inanıyoruz. Endüstri 4.0 konusunda bir yol haritası

ıkarılmasını ve sanayide yükselen farkındalığın topyekun bir anlayışa bürünmesini en önemli hedefler arasına yer almasını istiyoruz.

6. Üretim temel faktörlerinden olan “kaliteli iş gücü” için Teknik Eğitime bütçeden daha fazla pay ayrılmasını istiyoruz.
7. Yine çalışma barışına ağır bir yük getirdiğini düşündüğümüz iş yasaının, işe iadeyle ilgili bölümünün tekrar gözden geçirilmesini istiyoruz. İşe iade davalarının hiçbir şarta bağlı olmaması yasal olarak işine son verilenlerin de, burayı bir yeni ek gelir kapısı haline getirmesine ve iş insanlarının üretimden ziyade bu konularla meşgul olmasına ve moral kaybına neden oluyor.
8. Asgari ücretle birlikte artacak maliyetlere yönelik, iktidarın üretici kesimler üzerindeki yükünü hafifletmesini temenni ediyoruz.
9. Özellikle ticaretimizin yoğun olduğu AB ile entegrasyon sürecini hızlandırmalıyız.

Daha güçlü bir Türkiye için yapılan tüm çalışmaların yeni yılda ülkemize güzel günler getirmesini temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,
Günel BAYLAN
BUSİAD Yüksek Danışma Kurulu Başkanı